

PROIECT privind principalele obiective asumate în cazul alegerii în CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

Despre mine

Sunt Alex ARGHIR, licențiat al Facultății de Drept a Universității București, absolvent al Institutului Național al Magistraturii (INM), judecător stagiar la Judecătoria Vălenii de Munte, apoi judecător definitiv la Judecătoria Sectorului 2 București de mai bine de 10 ani, unde am fost numit purtător de cuvânt și am fost ales în colegiul de conducere, după care am exercitat funcția de președinte al secției civile.

Prin concurs, am ocupat pentru două mandate funcția de președinte al Judecătoriei Sectorului 2 București, funcție pe care o exercit și în prezent, iar prin aceeași modalitate am obținut gradele profesionale de tribunal și curte de apel.

Tot prin concurs, am devenit coordonator de practică, respectiv formator colaborator în cadrul INM la catedra „Drept civil. Aspecte specifice litigiilor cu profesioniști” și la catedra „Drept civil. Drept procesual civil”.

Am aprofundat interesul pentru leadership și management judiciar prin participarea și absolvirea unor programe dedicate: Lideri pentru Justiție (KAS România); International Visitor Leadership Program (Departamentul de Stat al SUA) și Young Leaders Program (Aspen România).

Dintr-o altă perspectivă, sunt membru al Asociației LiderJust și am contribuit la implementarea mai multor proiecte („Busolă în carieră”, „Leadership cu atitudine”, „LiderJust café”, „Forum regional Do it now generation of justice”), respectiv am participat în calitate de protagonist la documentarul „Oamenii Dreptății. În dialog cu Liana Alexandru”.

Dincolo de aceste linii directoare ale activității desfășurate până în prezent, am convingerea fermă că principiile și valorile care mă ghidează sunt non negociabile, întrucât busola morală asigură calea dreaptă în profesie. Astfel, cred și promovez valori precum echilibru, profesionalism, integritate, onestitate, responsabilitate, curaj, asumare, transparență, dialog constructiv, respect, lucru în echipă, bună-credință și consens rezonabil.

Mărturisesc faptul că profesia de judecător o exercit cu pasiune și responsabilitate, rolul de formator mă îmbogățește profesional și personal, la fel cum implementarea principiilor leadership-ului judiciar reprezintă o constantă în activitatea mea, în timp ce implicarea într-o organizație non-guvernamentală mă ajută să contribui la binele social.

Motivația candidaturii

Cred cu tărie că nimeni nu deține monopolul problemelor și soluțiilor din justiție, la fel cum am serioase rezerve în privința existenței unor „oameni providențiali”. În același timp, nu îmi sunt deloc străine anumite lipsuri sau erori, însă învăț din orice situație cu care mă confrunt și sunt recunoscător pentru oportunitățile ivite.

Am convingerea că transformarea sustenabilă a sistemului judiciar constituie un obiectiv național, iar vremea experimentelor nu mai poate continua, astfel că armonizarea proiectelor, cooperarea loială, dialogul constructiv și consensul rezonabil constituie premisele pe care le am în vedere pentru atingerea acestui obiectiv.

Or, cultura dialogului aproape că a dispărut, iar consensul nu pare că poate fi atins decât atunci când este împărtășită o anumită opinie, în timp ce decuplarea organismului care are misiunea de a garanta independența de cei a căror independență trebuie garantată este de natură a vulnerabiliza major sistemul judiciar. În mod subsecvent, putem observa că dacă există o capacitate diminuată de a colabora într-un organism colegial, atunci calitățile individuale dovedite în timp se estompează, iar rezultatele obținute sunt îndoielnice.

Polarizarea excesivă, etichetarea, radicalizarea opiniilor, atacurile personale, ego-ul nemărginit, gestionarea defectuoasă a dezacordului sau discrepanța dintre vorbe și fapte ori inconsecvența au constituit germenii instaurării unui sentiment de neîncredere în garantul independenței justiției și au cauzat o fractură serioasă în cadrul sistemului judiciar.

Fără a ignora ierarhia funcțională inerentă oricărui sistem judiciar, am convingerea fermă că judecătorii de judecătorie nu sunt mai puțin judecători decât cei de la tribunale, curți de apel sau Înalta Curte de Casație și Justiție (ICCJ), iar independența lor nu este cu nimic mai prejos decât cea a celorlalți judecători de la nivelele superioare, la fel cum nevoile, lipsurile, doleanțele sau obiectivele sunt esențialmente aceleași, recunoscând, însă, și diferențele specifice.

Or, dincolo de împrejurarea că, statistic vorbind, judecătorii de judecătorie, aflându-se la baza ierarhiei instanțelor, sunt nu doar cei mai numeroși (2.313 posturi din totalul de 5.067, reprezentând 45,64%), dar înfăptuiesc mai bine de 68% din actul de justiție la nivel național, potrivit datelor din STATIS central aferente anului 2021, interesul lor este același cu interesul colegilor de la instanțele ierarhic superioare: garantarea reală a independenței de către organismul care are această funcție constituțională. Cum putem obține așa ceva?

Prin echilibru, bună-credință, comunicare constructivă și prioritizarea interesului general, prin transparență și cooperare loială, predictibilitate și prezență activă, curaj și asumare, iar nu în ultimul rând prin divergențe gestionate eficient pentru a atinge un consens rezonabil.

În acest context, cui îi acordăm mandatul de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) pentru a îndeplini funcția constituțională de garant al independenței justiției?

Mandatul se exercită în interesul sistemului judiciar și pentru atingerea unor obiective care privesc interesul general. Mandatul nu este acordat „în alb”, iar încrederea conferită de colegii judecători are în vedere deopotrivă viziunea propusă și omul care se străduiește să o implementeze.

În aceste împrejurări, îndrăznesc să cred că experiența dobândită și expertiza dovedită până în prezent ca judecător sau președinte de judecătorie, respectiv ca formator sau membru într-o organizație non-guvernamentală, precum și trăsăturile personale ar putea constitui repere apte să vă convingă că sunt demn de încrederea pe care, cu deferență, sper să mi-o acordați.

Astfel, vă propun să construim împreună, prin curaj, echilibru, implicare, vot, exigențe, propria corectitudine, asumare și colaborare loială sistemul de justiție pe care ni-l dorim noi, cei care înfăptuim justiția, și pe care îl așteaptă întreaga societate.

I. Garantarea reală, efectivă și energică a independenței judecătorilor

1. Echilibru și predictibilitate în răspundere disciplinară, respectiv reconfigurarea Inspecției Judiciare (IJ)

Orice sistem legal are nevoie de o anumită formă de răspundere disciplinară care poate contribui la responsabilizarea și la eficiența sistemului judiciar. Totuși, atunci când se inițiază o procedură disciplinară, este în joc încrederea publicului în funcționarea și independența sistemului judiciar, încredere care, într-un stat democratic, garantează însăși existența statului de drept. Or, perspectiva inițierii unei cercetări disciplinare este în sine susceptibilă să exercite o presiune asupra judecătorilor, astfel că este esențial ca organul competent să efectueze cercetările și să exercite acțiunea disciplinară să acționeze în cadrul realizării misiunilor sale în mod obiectiv și imparțial, respectiv echilibrat și rezonabil.

Așadar, este imperios necesar ca normele legale să definească în mod clar și precis comportamentele susceptibile să angajeze răspunderea disciplinară a judecătorilor pentru a se

garanta independența inerentă misiunii lor, la fel cum este o așteptare legitimă ca jurisprudența în materie disciplinară să fie predictibilă și să stabilească liniile directoare sub acest aspect, cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO).

În prezent există nu mai puțin de 21 de cazuri de abatere disciplinară și 6 forme de sancțiuni disciplinare. Dacă unele dintre aceste cazuri de abatere disciplinară respectă cerința de claritate și precizie, altele lasă loc unor interpretări extinse. Din perspectiva sancțiunilor disciplinare, actuala reglementare este excesivă și nejustificată, de vreme ce individualizarea sancțiunilor a fost restrânsă în sensul că pentru anumite abateri se aplică obligatoriu cele mai grave sancțiuni (retrogradare în grad profesional sau excludere din magistratură). Or, este necesar ca sancțiunea să fie proporțională cu abaterea disciplinară comisă în concret.

Pe de altă parte, consider că Regulamentul de organizare și funcționare a IJ, Regulamentul de organizare și desfășurare a concursului de recrutare a inspectorilor judiciari, precum și Normele pentru efectuarea lucrărilor de inspecție sau criteriile și procedura de evaluare a activității inspectorilor judiciari sunt de competența CSM, fiind de evitat ca asemenea atribuții de importanță fundamentală pentru întregul sistem judiciar să aparțină unei singure persoane. În același timp, numirea conducerii IJ ar trebui să revină în totalitate CSM, ca organ colegial, nicidecum unei anumite comisii, conferindu-se astfel o legitimitate deplină.

Nu în ultimul rând, diferențele de abordare pentru situații sensibil similare, reacția uneori instantanee, iar alteori inexistentă ori multitudinea acțiunilor disciplinare anulate pe criterii procedurale vulnerabilizează IJ și erodează încrederea în sistemul judiciar, sens în care o intervenție legislativă și regulamentară constituie o necesitate stringentă.

2. Remunerație conformă cu rolul, locul și responsabilitățile puterii judecătorești în ierarhia constituțională

Recomandarea nr. R (94) 12 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei privind independența, eficiența și rolul judecătorilor prevede că remunerarea judecătorilor „trebuie garantată prin lege” și „trebuie să fie corespunzătoare demnității profesiei și responsabilităților pe care le au”. Carta europeană privind statutul judecătorilor conține o recunoaștere importantă, pragmatică și realistă a rolului unei remunerări corespunzătoare în protejarea față de „presiuni menite să influențeze deciziile și conduita judecătorilor în general...”

Or, securitatea financiară a magistratului este parte componentă din independența sa obiectivă, astfel că militez pentru o lege dedicată pentru salarizarea și drepturile magistraților, în deplină concordanță cu rolul, locul, răspunderea, complexitatea, incompatibilitățile și interdicțiile prevăzute de lege pentru magistrați, precum și fără inechități salariale.

Remunerația magistratului este un permanent subiect de discuție care este rostogolit la diferite intervale de timp, fiind propuse tot felul de inginerii legislative și interpretări în fața cărora magistrații se văd nevoiți să lupte individual pentru drepturile lor constituționale. De aceea, garantarea independenței materiale a magistraților intră în atribuția CSM și mă voi asigura să fie promovată într-o manieră unitară, cu rigoare, reziliență și eficiență.

Așadar, orice reglementare referitoare la salarizarea și stabilirea pensiilor magistraților trebuie să respecte principiul independenței justiției și principiul statului de drept, întrucât cadrul constituțional actual fundamentează securitatea financiară a magistraților.

3. Independență financiară prin gestionarea bugetului instanțelor de judecată de către CSM

În condițiile în care Ministerul Justiției (MJ) nu a avut în mod real voința de a transfera, la fel cum instanța supremă nu și-a dorit preluarea bugetului instanțelor judecătorești, soluția legislativă a fost abrogată, iar actuala situație constituie o vulnerabilitate majoră și o discriminare evidentă.

Mai întâi, bugetul MJ privește propria instituție, instanțele de judecată, precum și alte autorități, astfel că problemele concrete ale instanțelor de judecată își așteaptă rândul în bine-cunoscutul circuit administrativ care temporizează identificarea soluțiilor, iar în același timp exercitarea atributului de ordonator de credite de către ministrul justiției a avut de cele mai multe ori un impact negativ asupra independenței materiale a judecătorilor. În atari condiții, preluarea bugetului de către CSM se va reflecta pozitiv atât pentru fiecare judecător, cât și pentru instanțele de judecată.

Pe de altă parte, discriminarea este evidentă sub aspectul gestionării bugetului între instanțele de judecată, parchete, ICCJ sau CSM și nu are absolut nicio justificare obiectivă.

4. Asigurarea unui volum optim de muncă

Prin HCSM-Plen nr. 161/13.02.2013 a fost aprobată continuarea Programului privind volumul optim de muncă și asigurării calității la instanțele judecătorești și pe parcursul anului 2013, precum și în viitor, program ce face referire la celebrul număr de 5.060 de puncte de complexitate anual, respectiv 23 de puncte de complexitate zilnic (220 zile lucrătoare x 23 de puncte = 5.060 de puncte), precum și la „data recomandată”. Acest program pare acceptabil, dar nu are corespondent în realitatea curentă din instanțe, întrucât, pe de o parte, punctajul nu reprezintă o limită maximă, sistemul nefiind conceput într-o asemenea manieră (sunt instanțe care înregistrează o încărcătură pe completuri de judecată cu mult peste 5.060 de puncte, respectiv mai mult de 23 de puncte de complexitate pe zi, în timp ce alte completuri sunt semnificativ sub această limită), iar, pe de altă parte, data recomandată a fost abandonată în condițiile în care Codul de procedură civilă impune judecătorului să demareze de îndată procedura regularizării.

În acest sens, voi milita pentru reconfigurarea algoritmilor de repartizare aleatorie pentru a asigura echilibru și constanță, dar și pentru a respecta în mod real limitele, depășirea acestora (pentru a asigura repartizarea) urmând a fi compensată în mod corespunzător.

Totodată, există o discrepanță semnificativă între instanțe de judecată cu volum excesiv de activitate și altele care se bucură de o încărcătură extrem de lejeră, context în care optez pentru relocarea unor posturi în cadrul sistemului sau pentru a demara o modificare a hărții judiciare.

Nu mai puțin adevărat, realitatea schemelor de personal auxiliar subdimensionate face ca visul frumos al raportului judecător/personal auxiliar 1:2 (proiect pilot care a existat) să rămână irealizabil, la fel cum soluția „asistentului de judecător” (proiect în derulare) se va dovedi eficientă, dar cel mai probabil neimplementată din rațiuni financiare (plată personal și spații noi necesare), context în care este necesar să depășim faza de conștientizare și să trecem în faza de solicitare, cu acțiunile de rigoare.

În același timp, degrevarea judecătorilor de anumite activități (acordare personalitate juridică pentru asociații și fundații de către Oficiul Registrului Comerțului sau acordare personalitate juridică asociații de proprietari de către instituția primarului) ori utilizarea unor proceduri simplificate (există formular pentru cerere de valoare redusă și formular de răspuns, ar putea exista în mod corelativ hotărâre judecătorească tip formular; pentru ordonanța de plată ar putea fi folosite, de asemenea, formulare, asemănător somației europene de plată) ar putea contribui semnificativ la optimizarea volumului de muncă.

Or, performanță, eficiență și celeritate nu pot fi obținute doar printr-un efort vecin cu epuizarea și care îi vulnerabilizează major activitatea, astfel că este în sarcina CSM să conlucreze alături de MJ pentru a adopta măsuri concrete și efective de optimizare a volumului de activitate, întrucât soluții există și voi acționa pentru a fi adoptate.

5. Just echilibru și proactivitate în apărarea independenței judecătorilor și a sistemului judiciar în ansamblul său

Independența nu este un privilegiu acordat în beneficiul judecătorului, ci este dreptul fiecărui cetățean într-o societate democratică de a beneficia de o justiție care este (și este

percepută ca fiind) independentă de puterea legislativă și executivă și care ocrotește libertățile și drepturile cetățenilor într-un stat de drept. Independența judecătorească este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. În același timp, atunci când democrația și libertățile fundamentale sunt în pericol, obligația de rezervă a judecătorului devine subsidiară obligației de indignare.

Din perspectivă subiectivă, un judecător este atât de independent cât își dorește să fie, însă, din punct de vedere obiectiv, apărarea judecătorilor și a sistemului judiciar în fața oricăror tentative sau încălcări ale independenței este atribuția esențială a CSM.

Amenințările la adresa independenței judecătorilor și a sistemului judiciar în ansamblul său provin, mai ales, din exterior, prin discursuri publice care atacă într-o manieră excesivă și nedreaptă actul de justiție sau judecătorul care îl înfăptuiește. Însă, nu putem nega faptul că au existat și situații în care independența judecătorilor a fost pusă la încercare din interiorul sistemului judiciar, fie prin criticarea fățișă a hotărârilor judecătorești definitive de către unități de parchet în rapoarte oficiale, fie prin reacții disproporționate și neavenite din partea IJ (sesizare din oficiu în cazul respingerii unei solicitări de luare a unei măsuri preventive mai înainte chiar de a se fi soluționat contestația).

Având în vedere că elementul timp este esențial, fiind obligatoriu ca reacția să fie promptă, dar în același timp rezonabilă și proporțională cu gravitatea încălcării, avem nevoie de proceduri simplificate și eficiente.

De aceea, voi milita ca răspunsul CSM să fie pe măsura atingerii provocate independenței judecătorilor sau a sistemului judiciar în ansamblul său, iar forma în care se va manifesta apărarea independenței să fie mai energică (declarație de presă și postare pe rețelele sociale), neputându-se limita la emiterea unui comunicat de presă lipsit de impact.

II. Meritocrație, stabilitate și previzibilitate în parcursul profesional al judecătorului

1. Reconsiderarea condițiilor și a regulilor de organizare pentru promovare în funcții de execuție sau conducere

Dacă este perfect adevărat că era necesară o calibrare a condițiilor și a regulilor pentru promovare în funcții de execuție sau conducere, tot la fel de adevărat este că a fost ratată șansa de a adopta soluții legislative echilibrate și eficiente, care să poată fi aplicate pe termen mediu și lung. Majorarea excesivă a condițiilor de vechime pentru promovarea în funcții de execuție (7 ani pentru promovare la tribunal / 10 ani pentru promovare la curte de apel), coroborată cu neorganizarea examenelor de admitere la INM și în magistratură, precum și ieșirile accelerate din sistem prin pensionare, au condus la o criză de resurse umane la nivelul tuturor instanțelor de judecată, dar mai ales în rândul tribunalelor și curților de apel. Sub acest aspect, consider că este necesară regândirea condițiilor de vechime pentru promovare în funcțiile de execuție, respectiv 5 ani în funcția de judecător pentru promovarea la tribunale și 8 în funcția de judecător pentru promovarea la curțile de apel, durate rezonabile în care se acumulează expertiză și experiență relevante pentru a putea fi valorificate la nivelul instanțelor de control judiciar. În același sens, consider că vechimea de 18 ani pentru promovarea la ICCJ restrânge nejustificat baza de selecție și este contraproductivă, în condițiile în care procedura de accedere nu face față exodului prin pensionare de la instanța supremă, sens în care o vechime de 15 ani ar fi rezonabilă.

Totodată, opinez că promovarea pe loc a judecătorilor ar trebui condiționată exclusiv de obținerea notei minime, fără a exista un număr limitat de locuri, examenul fiind o oportunitate pentru actualizarea, aprofundarea și dobândirea unor noi cunoștințe juridice de către judecători, ceea ce ar conduce la îmbunătățirea calității actului de justiție. Or, existența unui corp profesionist de judecători, care ar face odată în plus dovada unei pregătiri riguroase prin susținerea cu succes a unor examene pentru obținerea gradelor ierarhic superioare,

constituie o garanție a independenței. De altfel, o atare abordare ar fi similară cu promovarea în grade, clase sau trepte pentru alte categorii profesionale.

Temerea privind efortul bugetar sau împrejurarea că odată obținut gradul nu va exista și o dorință de a profesa la instanța corespunzătoare gradului obținut nu sunt în mod real justificate, întrucât, pe de o parte, bugetarea locurilor ar fi cu mult inferioară comparativ cu efortul financiar realizat cu promovarea funcționarilor publici, iar, pe de altă parte, există o satisfacție profesională odată cu dobândirea gradului superior, care poate fi urmată și de trecerea la o instanță superioară în funcție de opțiunile personale ale fiecărui judecător. Este absolut firesc să existe o anumită flexibilitate în exercitarea profesiei, fiind mulți colegi judecători care funcționează la judecătorii situate în alte localități decât cele în care se află tribunalele sau curțile de apel și care nu au posibilitatea ori dorința de a se reloca sau de a face naveta, la fel cum, chiar dacă ar exista toate nivelurile de instanțe într-un municipiu, opțiunile personale ar trebui respectate. Un argument suplimentar îl constituie augmentarea bazei de selecție pentru instanțele ierarhic superioare, ceea ce nu poate fi decât un punct forte pentru asigurarea înfăptuirii unui act de justiție de înaltă calitate la nivelul instanțelor de control judiciar.

Pe de altă parte, condiționarea remunerației judecătorilor de obligativitatea desfășurării activității la instanța corespunzătoare gradului superior obținut ar fi inacceptabilă și ar constitui o măsură excesivă și disproporționată, iar dacă va exista o tentativă în acest sens o voi respinge energic.

În același timp, promovarea în funcție de execuție în două etape este lipsită de utilitate practică, în condițiile în care delegarea judecătorilor care au obținut gradul este o metodă uzitată frecvent, iar instituția transferului a încetat să mai existe între instanțe de grad diferit. De aceea, cred că este deopotrivă necesar și oportun să revenim la sistemul anterior, promovare efectivă și promovare pe loc, la care se adaugă posibilitatea transferului între instanțe de grad diferit, toate aceste măsuri având aptitudinea nu doar de a facilita ocuparea echilibrată a schemelor la nivelul tuturor instanțelor de judecată, ci și de a conferi flexibilitate parcursului profesional al judecătorului. De asemenea, referitor la colegii care au obținut gradul ca urmare a promovării pe loc potrivit actualei legislații, aceștia și-ar păstra gradul obținut și ar putea să obțină transferul la instanțele ierarhic superioare, fără a susține vreun examen de promovare efectivă.

Nu în ultimul rând, apreciez că, similar cu promovarea judecătorilor, gradul aferent ICCJ ar trebui obținut doar prin promovare efectivă de către magistrați, eliminându-se astfel o discriminare care dăinuie de prea mult timp.

Din perspectiva promovării în funcții de conducere, consider că subiectele la testarea scrisă ar trebui întocmite distinct, în funcție de ierarhia instanțelor de judecată, la fel cum din comisia de examinare pentru proba constând în susținerea proiectului de management ar fi oportun să facă parte și câte un reprezentant de la nivelul judecătoriilor și tribunalelor, ținând cont de caracteristicile organizatorice și provocările administrative diferite care sunt la nivelul celor 3 jurisdicții. Nu în ultimul rând, chestiunea componenței comisiei de examinare pentru proba constând în susținerea proiectului de management a fost pusă în discuție în mod frecvent, existând cazuri în care, fie un candidat a fost respins de o comisie la o sesiune, după care sesiunea imediat următoare a fost admis, fie candidați care participau la concurs pentru al doilea mandat, dar care nu au obținut nici măcar notă de trecere. De aceea, este recomandabil să existe mai multe opțiuni cu privire la componența comisiilor, poate chiar o incompatibilitate pentru foști conducători de instanțe dacă în concurs se află o funcție de conducere de la instanța la care au activat în funcție de conducere sau interdicție temporară pentru membrii care au fost numiți într-o comisie anterioară, tocmai pentru a asigura deplina obiectivitate a concursului.

2. Recalibrarea criteriilor și a regulilor privind evaluarea activității judecătorilor

Criteriile și regulile privind evaluarea activității profesionale a judecătorilor au suferit modificări nerezonabile, iar cel din urmă regulament adoptat constituie un regres de neacceptat. Astfel, a fost reintrodus subindicatorul „numărul hotărârilor modificate/desființate/casate din motive imputabile” în cadrul indicatorului „calitatea activității”. În condițiile unei fluctuații legislative excesive, a unei practici judiciare neunitare la nivelul instanțelor de control judiciar, a unui volum de activitate nerezonabil, a complexităților tot mai ridicate a dosarelor și a interpretărilor nuanțate din doctrina de specialitate, chestiunea imputabilității nu are o justificare obiectivă și constituie un criteriu nerealist. De asemenea, procedura contestării caracterului imputabil printr-o cerere adresată instanței de control judiciar pune în sarcina judecătorilor o obligație disproporționată, acestora revenindu-le o nouă îndatorire, respectiv aceea ce a aduce argumente suplimentare pentru care au adoptat o soluție și contraargumente față de dezlegarea instanțelor de control judiciar.

De exemplu, în Germania și în Franța, datorită principiului independenței judecătorilor, nici numărul hotărârilor respinse în apel, nici motivele respingerii nu sunt luate în calcul, decât dacă scot la iveală erori grave. În același timp, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni consideră că este problematic să întemeiezi rezultatele evaluării pe numărul sau procentul sentințelor respinse în apel, cu excepția cazului în care numărul și motivele respingerilor arată clar că judecătorul nu are cunoștințele cerute în planul dreptului și procedural [Avizul nr. 17 (2014)].

Așadar, militez pentru înlăturarea acestui subindicator care a reapărut din trecutul pe care l-am crezut uitat, dar care în mod neinspirat a fost revigorat.

Totodată, indicatorii STATIS pentru judecători ar trebui rediscuțați (de exemplu, operativitatea să fie calculată prin raportare la numărul total de dosare pe rol, iar nu doar prin raportare la dosarele nou-întrate) și adaptați (de exemplu, la indicatorul redactările peste termenul legal, deși există posibilitatea legală pentru prelungirea termenului de redactare, indicatorul STATIS nu a fost modificat în mod corespunzător), la fel cum marjele pentru grade de eficiență ar trebui calibrate, urmând a se ține cont nu doar de numărul dosarelor, ci mai ales de complexitatea lor.

În același timp, din perspectiva comisiilor de evaluare, apreciez că este preferabilă o componentă care să aibă în vedere doar instanța la care activează judecătorii supuși evaluării, respectiv președintele instanței și 2 judecători desemnați de colegiul de conducere, fără implicarea unor judecători de la instanțele ierarhic superioare, în condițiile în care cei dintâi sunt mai bine poziționați să procedeze la evaluare, la fel cum îngreunarea activității unor judecători de la instanțele ierarhic superioare nu este o măsură dezirabilă.

3. Formarea profesională aplicată și diversificată a judecătorilor

Formare reprezintă o premisă esențială pentru ca sistemul judiciar să fie respectat și demn de respect, la fel cum constituie o garanție a independenței și imparțialității judecătorilor.

Formarea profesională inițială, astfel cum este configurată în cei doi ani de formare (anul I preponderent la INM, anul II preponderent la instanțe) asigură dobândirea abilităților, cunoștințelor și deprinderilor pentru exercitarea funcției de judecător stagiar, la fel cum perioada stagiului și examenul de capacitate desăvârșesc acest capitol inițial din parcursul unui judecător. Convingerea pe care o am este că formarea inițială este temeinică, aprofundată, pluralistă și structurată în mod echilibrat, dar în același timp perfectibilă, și mă limitez la un element pe care îl consider esențial, respectiv caracterul unitar al formării care este un deziderat permanent, dar în privința căruia sunt necesari pași suplimentari.

Referitor la formarea profesională continuă, sunt de părere că avem o așteptare legitimă că este necesar să avem un just echilibru între subiectele juridice și alte subiecte referitoare la atribuții care sunt în sarcina judecătorilor și care corespund necesităților acestora, cum ar fi comunicare, programare neurolingvistică, managementul timpului sau managementul completului de judecată.

De asemenea, este oportună dezvoltarea resursele electronice, sens în care, dincolo de publicarea minutelor privind unificarea practicii judiciare întocmite în urma întâlnirilor organizate de INM, consider că ar putea fi creată o bază de date cu materialele prezentate de formatori în cadrul activității de formare continuă pentru a fi puse la dispoziția tuturor judecătorilor, nu doar a participanților la activitățile respective. Procedând astfel, se va asigura actualizarea informațiilor din domeniul judiciar prin diseminarea acestora printr-un canal electronic.

4. Proceduri de transfer, delegare și detașare care să asigure un raport rezonabil între nevoile personale și cele organizaționale

Am resimțit cu toții lipsa cadrului legal pentru procedura de transfer mai bine de 1 an și jumătate, la care s-au adăugat pensionările frecvente, ceea ce a determinat o cursă a delegărilor de pe raza aceleiași curți de apel sau din exterior, respectiv a detașărilor, în aceste ultime două variante prin mijlocirea CSM, având drept unic scop acela de a ocupa completurile devenite vacante, urmărindu-se astfel soluționarea pricinilor într-un termen rezonabil și evitarea aglomerării celorlalte completuri de judecată.

Recenta sesiune de transferuri nu a produs o schimbare semnificativă față de cele anterioare, ci a contribuit la augmentarea sentimentelor de inechitate, subiectivism sau logică deficitară pe care le-au încercat cei implicați în procedură. Deși criteriile legale sunt clare și rezonabile, aparent modalitatea de apreciere este discutabilă, de vreme ce sunt cereri de transfer respinse după o motivare standard și pe aceleași posturi cereri admise, în condițiile în care din analiza criteriilor alta părea a fi ordinea de preferință, la fel cum avizele date de instanțe sunt luate în considerare prea puțin sau deloc.

Or, atât pentru transfer, cât și pentru detașare sau delegare din raza altei curți de apel, imperativul îl constituie asigurarea unui just echilibru între interesul general al justiției/instanțelor prin prisma duratei rezonabile de soluționare și a stabilității colectivelor de judecători, respectiv interesul particular al judecătorilor, subsumat unei aprecieri obiective și rezonabile care să fie materializată în mod corespunzător în hotărârea secției pentru judecători a CSM.

În privința detașărilor către alte instituții, cu excepția INM și SNG, respectiv în mod excepțional CSM, MJ sau instanțe internaționale, unde expertiza judecătorilor poate fi valorificată în mod corespunzător, pentru orice alte autorități sau instituții detașarea unui judecător nu ar trebui să fie o opțiune pe care CSM să o aibă în vedere. În același timp, voi combate practica administrativă a detașărilor succesive care depășesc limita legală, la fel cum mă voi opune detașărilor multiple care sunt intercalate cu durate izolate de activitate în instanță, tocmai pentru a eluda limita legală a detașării.

Întrucât menirea unui judecător este de a înfăptui actul de justiție, consider că pregătirea sa profesională, respectiv abilitățile și deprinderile sale sunt valorificabile, în principal, în instanța de judecată.

Pe de altă parte, abordarea actuală a CSM-Secția pentru judecători de a nu exprima acordul privind o eventuală detașare la SNG sau INM îngrădește nejustificat posibilitatea de a participa la concursul de selecție, creând un avantaj evident pentru cei care primesc un asemenea acord și pot participa la procedura de selecție, în condițiile în care cerința specifică este că recrutarea se va realiza din rândul judecătorilor. Acordul prealabil este doar pentru ca judecătorul să aibă posibilitatea de a participa la procedura de selecție, iar în măsura în care

va fi selectat se va putea analiza în concret situația de la acel moment pentru a dispune sau nu detașarea.

5. Strategie de resurse umane care să faciliteze stabilitatea și dezvoltarea profesională

Incertitudinea generată de discuțiile frecvente cu privire la condițiile de pensionare (vechime și vârstă) sau cuantumul pensiei de serviciu, însoțite de acțiuni concrete de afectare a statutului profesiei din partea puterii legislative, care nu au intrat în dreptul pozitiv doar ca urmare a statuărilor instanței de contencios constituțional, au condus la adevărate valuri de pensionări, punând o presiune uriașă asupra întregului sistem judiciar. În același timp, întârzierea legislativă nejustificată privind cadrul legal de organizare a concursurilor de admitere la INM sau în magistratură a amplificat criza de personal din instanțe.

În acest context, implementarea unei strategii de resurse umane de către CSM a fost înlocuită de o „strategie de supraviețuire” pe cont propriu din partea instanțelor de judecată, sens în care voi promova adoptarea unor măsuri concrete care să prevină situațiile în care instanțele funcționează în regim de avarie.

Astfel, din rațiuni de predictibilitate și pentru a preîntâmpina vacanțări intempestive, este necesar să fie stabilite la începutul fiecărui an perioadele orientative în care vor avea loc concursurile sau examenele organizate de CSM via INM, la fel cum ar fi necesare previziuni cât mai probabile privind plecările din sistem, în special prin pensionare, care se pot realiza prin analize temeinice (de exemplu, numărul de judecători care dețin decizii de pensionare nepuse în plată, numărul de judecători care îndeplinesc cerințele pentru pensionare în prezent și cei care le îndeplinesc la un interval de 6-12 luni). Procedând astfel, ar putea fi calibrate modalitățile de acoperire a deficitului de personal într-o manieră aptă să asigure un echilibru între intrările și ieșirile din sistemul judiciar.

III. Rigoare, eficiență, predictibilitate și colaborare în activitatea CSM pentru organizarea instanțelor

1. Reconfigurarea indicatorilor STATIS

Pentru a evalua eficiența (rezultate vs. efort) și eficacitatea (efort care dă un rezultat pozitiv ce poate fi valorizat) este nevoie de un set de indicatori în temeiul cărora să poată fi analizată activitatea instanței. Prin Hotărârea CSM-Secția pentru judecători nr. 1305/09.12.2014 a fost aprobat Raportul Grupului de lucru privind eficiența activității instanțelor, constituit la nivelul Consiliului Superior al Magistraturii. Or, indicatorii STATIS ar trebui rediscuțați (de exemplu, operativitatea să fie calculată prin raportare la numărul total de dosare pe rol, iar nu doar prin raportare la dosarele nou-intrate), iar marjele pentru grade de eficiență ar trebui reconsiderate, urmând a se ține cont nu doar de numărul dosarelor, ci și de complexitatea lor. De exemplu, este absurd ca la indicatorul operativitate gradul „foarte eficient” să fie obținut doar dacă se depășește 105%, deși atunci când ai atins 100% ar trebui să fie suficient pentru a obține calificativul maxim.

În prezent, STATIS este orientat spre cantitate, dar este necesar să echilibrăm partea calitativă pentru a obține date și analize cât mai aproape de realitate de natură a evidenția performanța judiciară, dar și pentru a optimiza politica resurselor umane. De asemenea, indicatorii de performanță au aptitudinea de a fundamenta reconfigurarea hărții judiciare, realizându-se astfel o alocare judicioasă a resurselor umane și materiale.

Întrucât Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) a pus la dispoziție o serie de materiale temeinic fundamentate în materie, consider că acestea pot constitui un punct de plecare pentru a construi împreună un instrument care să contribuie în mod real la evaluarea calitativă, dar și cantitativă a serviciului public de îndeplinire a justiției.

2. Adaptarea Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești (ROIJ) la realitățile curente

Cadrul regulamentar utilizat la nivelul instanțelor de judecată nu a ținut pasul cu dinamica administrativă și nici cu dezvoltarea informațională, astfel că se resimte modificarea ROIIJ.

În acest sens, în mod totalmente nejustificat, ba chiar discriminatoriu față de domeniul penal, dosarele asociate care se creează în materie civilă nu sunt cuantificate din punct de vedere statistic, potrivit ROIIJ, sens în care este necesară o modificare sub acest aspect.

De asemenea, comunicările privind punerea în executare a sancțiunilor contravenționale și a altor dispoziții civile din hotărârile judecătorești s-ar putea realiza via TDS, iar pozițiile ar putea fi închise mult mai ușor, accesarea email-ului de către destinatar valorând confirmare de primire.

În același timp, apreciez că ar fi oportună inserarea explicită în ROIIJ a atribuției grefierului de ședință de a tehnoredacta practica și partea din hotărârea judecătorească privind obiectul cererii și susținerile pe scurt ale părților, pentru a înlătura practicile neunitare.

Desigur, acestea sunt doar câteva exemple de modificări pe care le propun, cu precizarea că în mod obligatoriu vor fi consultate instanțele de judecată pentru a identifica împreună schimbările care vor facilita eficientizarea și uniformizarea practicilor administrative.

3. Reformarea complexităților aferente obiectelor cererilor de chemare în judecată

Prin Hotărârea nr. 609/2016, CSM-Secția pentru judecători a modificat sistemul de stabilire a gradului de complexitate a cauzelor, încercând să îl aducă mai aproape de realitățile de la acea dată. Totuși, încă de atunci au fost omise cererile incidentale care nu sunt cuantificate (cerere reconvențională, intervenție voluntară principală, chemare în garanție etc.), o atare abordare fiind totalmente nejustificată. Totodată, actualele complexități aferente cauzelor din materia minori și familiei nu țin cont de trăsăturile caracteristice ale acestor tipuri de litigii. În același timp, deși anumite obiecte au alocate puncte de complexitate (de exemplu, recuzare sau ajutor public judiciar), acestea nu se contabilizează din punct de vedere statistic pentru că așa prevede ROIIJ.

În atari condiții, voi susține o mai bună echilibrare a gradelor de complexitate, actualizarea acestora fiind în directă corelație cu asigurarea unui volum optim de muncă.

4. Dezvoltarea procesului de digitalizare a instanțelor de judecată

Realitatea este că sistemul judiciar încearcă să țină pasul cu societatea informațională în care trăim, mai degrabă prin inițiative individuale și nu printr-o strategie națională pusă în practică în mod unitar.

Sub acest aspect, voi sprijini dezvoltarea și îmbunătățirea dosarului electronic, fiind necesară o coordonare națională pentru a asigura caracterul unitar al acestui instrument care a fost implementat prin eforturi individuale susținute. Astfel, sunt necesare scannere de mare viteză, precum și personal dedicat, la care se adaugă infrastructură hardware și software, respectiv creșterea gradului de securizare a datelor și informațiilor.

În același sens, voi milita pentru adăugarea funcționalității privind depunerea electronică a cererilor și înscrisurilor, precum și integrarea în ECRIS V a sistemului de comunicare a actelor de procedură (TDS), respectiv a funcționalităților care s-au dovedit a fi bune practici individuale. Un alt exemplu, simplificarea serviciilor administrative oferite de instanțe (plată taxe de timbru într-un anumit dosar, eliberare certificat de grefă și eliberare copie legalizată a hotărârii judecătorești cu semnătura electronică a instanței) s-ar putea realiza prin adăugarea unor funcționalități specifice în cadrul portalului instanțelor.

Totodată, asigurarea unui circuit digital al documentelor la nivelul instanțelor, implementarea arhivei electronice sau dezvoltarea unor aplicații bazate pe algoritmi de inteligență artificială privind transcrierea automată a înregistrărilor audio realizate în

ședințele de judecată sau integrarea automată a dovezilor de citare/comunicare în dosarul electronic reprezintă standarde minime obligatorii pe care le voi promova. În același timp, simplificarea și automatizarea operațiunilor repetitive în noua versiune ECRIS ar degreva semnificativ activitatea grefierilor, aceștia putându-se concentra pe atribuțiile care prezintă o mai mare importanță.

Or, de exemplu, dacă este adevărat că este permisă păstrarea registrelor electronice, la fel de adevărat este faptul că în ECRIS nu există funcții privind registre dedicate pentru executări civile, executări penale sau registrul privind ordinele de protecție etc., fiind necesar ca departamentul IT, în mod individual, să dezvolte asemenea soluții (fără a fi integrate în ECRIS), ceea ce lasă loc unor practici administrative neunitare.

Digitalizarea constituie o oportunitate majoră pentru simplificare, degrevare și eficientizare, sub condiția implementării unei abordări naționale pe care o voi susține.

5. Îmbunătățirea și valorificarea adecvată a infrastructurii și a mijloacelor materiale pentru funcționarea normală a instanțelor de judecată

Protecția independenței judecătorilor, menținerea principiilor unui proces echitabil în cadrul unui interval rezonabil de timp, promovarea și protecția accesului la justiție, organizarea judecătorească eficientă și eficace, proceduri judiciare adecvate și adaptate la nevoile și așteptările societății, precum și dezvoltarea serviciului public al justiției orientat către justițiabili nu pot fi asigurate în mod sustenabil doar printr-un efort susținut din partea judecătorilor și a personalului auxiliar, fiind necesare o infrastructură și mijloace materiale corespunzătoare.

Or, nivelul investițiilor nu este corelat cu nivelul obiectivelor organizatorice sau așteptărilor actorilor implicați în procesul de înfăptuire a justiției, fiind de notorietate existența unor sedii de instanțe care au nevoie de reparații, existența unei tehnici de calcul vetuste ori insuficiența spațiului de lucru. Este adevărat că au fost făcuți anumiți pași în direcția investițiilor, dar este nevoie de o strategie coerentă pe termen mediu și lung care să fie aplicată în mod corespunzător, iar nu intervenții punctuale care remediază problemele pe termen scurt.

În acest sens, trecerea bugetului și a calității de ordonator principal de credite de la MJ la CSM ar optimiza componenta investițională care trebuie să fie constantă și proporțională, urmând a acționa în acest sens.

IV. Comunicare, transparență, cooperare loială și încredere în interiorul sistemului judiciar, respectiv în relația cu celelalte puteri ale statului, partenerii instituționali și societatea civilă

Încrederea în justiție nu este garantată doar de un judecător independent, imparțial, integru, competent și diligent. Această încredere este în egală măsură câștigată de un judecător care își îndeplinește rolul cu înțelepciune, loialitate, umanitate, curaj, seriozitate, atenție și abilități de ascultare, de comunicare și de lucru.

În mod corelativ, toate aceste trăsături pot și trebuie să fie valorificate în organismul colegial care garantează independența justiției, dar și în relația acestuia cu cei pe care îi reprezintă și a căror independență o garantează, respectiv cu celelalte puteri ale statului, partenerii instituționali în înfăptuirea actului de justiție și societatea civilă. De aceea, este necesar să vorbim unii cu ceilalți, nu unii spre ceilalți, să promovăm dialogul și consensul, să ascultăm activ și să ne respectăm, adică să cooperăm loial chiar și atunci când avem opinii fundamentale diferite.

Polarizarea opiniilor este benefică până când depășește limita rezonabilității, la fel cum o dezbatere este constructivă până la un punct în care diferențele de optică sunt absolut ireconciliabile, dar asemenea situații sunt firești și acceptabile, nicidecum evitabile cu orice preț, întrucât din dezbateri se naște progresul. Așadar, consensul trebuie să fie rezonabil,

adică să corespundă propriei busole morale, la fel cum dezacordul nu poate conduce în mod automat la încetarea colaborării pe subiecte viitoare, întrucât acceptarea opiniilor celorlalți, chiar fără a fi împărtășite, este un act de maturitate.

De asemenea, legătura permanentă și consultarea formală sau informală a membrilor CSM cu judecătorii pe care îi reprezintă și cu asociațiile profesionale constituie o condiție *sine qua non* pentru a crea și menține o relație onestă și transparentă, în care feedback-ul constructiv este un instrument esențial. Dincolo de diferențele de opinii sau abordări, care sunt absolut firești, în același timp sunt multiple elemente care sunt comune, astfel că este important să ne concentrăm pe aspectele care ne unesc și să gestionăm responsabil ceea ce ne desparte.

În același timp, consider că în relația cu celelalte puteri ale statului, în care este inclusă metaforic și presa, dar și în relația cu partenerii instituționali implicați în actul de justiție și societatea civilă, este preferabil ca CSM să fie proactiv, iar nu reactiv, să transmită un mesaj clar, coerent, logic și unitar, să manifeste transparență și să conlucreze atât pentru normalizarea sistemului judiciar, cât și pentru creșterea încrederii în justiție. De altfel, în contextul unor noi modificări la „legile justiției”, vom avea șansa unei abordări coerente, logice și echilibrate, de natură a consolida independența justiției în acord cu recomandările din MCV, GRECO, Comisia de la Veneția sau vom produce riscul unor noi modificări care să slăbească această independență.

Cooperarea loială nu poate rămâne la stadiul de concept constituțional, ci este necesar să devină o practică obișnuită, iar respectul reciproc și comunicarea onestă sunt standarde obligatorii de relaționare pe care le aplic și le voi promova. De altfel, în funcția de președinte de instanță am avut această abordare indiferent de fluctuațiile care s-au produs în echipa de conducere pe parcursul celor două mandate exercitate.

V. Echilibru, profesionalism, integritate și promovarea interesului general

În activitatea desfășurată până în prezent am adoptat un înalt standard de profesionalism și am avut un comportament integru, iar din perspectivă organizatorică am promovat în mod transparent interesul general în detrimentul celui particular, având măsura justului echilibru printr-un proces decizional realizat în echipă.

Totodată, atunci când independența ne-a fost pusă în pericol, alături de colegii de instanță am luat atitudine și ne-am asumat responsabilitatea de a reacționa energic, acceptând în același timp diferențele de opinii, pentru că a existat și există congruență între ceea ce spun și ceea ce fac.

Consecvent valorilor, principiilor și abordărilor despre care am făcut vorbire și pe care le-am transpus în acțiuni, în măsura în care voi reuși să vă conving că sunt demn de încrederea voastră, voi continua să le urmez și să îmi dedic toată priceperea pentru a realiza maximul posibil din ceea ce am propus.

Astfel, voi miza pe armonizarea proiectelor individuale ale celorlalți colegi din CSM în așa fel încât să ne concentrăm pe aspectele care ne unesc și să ajungem la un consens rezonabil în privința chestiunilor divergente, la fel cum nu voi evita să mă opun oricăror derapaje sau tentative de natură a afecta independența judecătorilor ori domnia legii într-o societate democratică.

În final, obiectivele pe care le-am propus pentru a construi împreună, prin curaj, echilibru, implicare, vot, exigențe, propria corectitudine, asumare și colaborare loială sistemul de justiție pe care ni-l dorim, constituie deziderate care, alături de ideile ce vor rezulta din dezbaterile pe care le vom avea, vor putea vindeca rănilor trecutului și vor constitui pilonii pentru transformarea sustenabilă și ireversibilă a sistemului judiciar, astfel că aș fi onorat dacă mi-ați acorda încrederea voastră!

Alex Arghir